

ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ» ДЛЯ БАКАЛАВРІВ ОП «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»

INTEGRATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE TEACHING OF THE EDUCATIONAL COMPONENT "FUNDAMENTALS OF PEDAGOGY" FOR BACHELORS EP "PRIMARY EDUCATION"

Стаття присвячена вивченню досвіду інтеграції інноваційних технологій у викладанні освітньої компоненти «Основи педагогіки» для бакалаврів ОП «Початкова освіта». З'ясовано нормативні вимоги до підготовки фахівців з вищою освітою на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Визначено низку проблемних аспектів, які є важливими для забезпечення ефективної інтеграції інноваційних технологій у викладанні дисциплін педагогічного циклу. Установлено, що нормативна навчальна дисципліна «Основи педагогіки» передбачає ознайомлення здобувачів з основними теоретичними поняттями, закономірностями та принципами навчання і виховання; націлена на практичне оволодіння методами та технологіями навчання. Представлено мету та завдання, тематику змістових модулів освітньої компоненти.

Основна увага зосереджена на аналізі використання різноманітних інноваційних технологій, зокрема: використання віртуальної реальності (VR); інтерактивних онлайн-платформ (Moodle, Mentimeter); мультимедійних презентацій та відеоуроків (Microsoft PowerPoint, Canva); групових вправ та проєктів; адаптивного навчання; співпраці з сучасними професіоналами-практиками; мережевих ресурсів та блогів.

Презентовано перелік завдань для самостійної роботи здобувачів з рекомендованими інноваційними технологіями, які значно оптимізують виконання та надають практичної спрямованості такому виду роботи. Аналіз досвіду інтеграції інноваційних технологій у викладанні освітньої компоненти «Основи педагогіки» для бакалаврів ОП «Початкова освіта», засвідчує, що цей процес відображає сучасні вимоги до освітнього процесу та сприяє якісній професійній підготовці здобувачів до викликів сучасного світу у таких аспектах: привабливість для здобувачів; підвищення ефективності навчання; підготовка до цифрової економіки; стимулювання творчого мислення; конкурентність у ринку праці.

Ключові слова: інноваційні технології, професійна підготовка, початкова освіта, бакалавр початкової освіти, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти.

The article is devoted to the study of the experience of integrating innovative technologies in the teaching of the educational component "Fundamentals of Pedagogy" for bachelors of the OP "Primary Education". The normative requirements for the preparation of specialists with higher education at the first (bachelor) level of higher education have been clarified. A number of problematic aspects are identified, which are important for ensuring the effective integration of innovative technologies in the teaching of the disciplines of the pedagogical cycle. It has been found that the normative educational discipline "Fundamentals of Pedagogy" involves familiarizing applicants with basic theoretical concepts, patterns and principles of education and upbringing; aimed at practical mastery of teaching methods and technologies. The purpose and tasks, topics of content modules of the educational component are presented.

The main focus is on the analysis of the use of various innovative technologies, in particular: the use of virtual reality (VR); interactive online platforms (Moodle, Mentimeter); multimedia presentations and video lessons (Microsoft PowerPoint, Canva); group exercises and projects; adaptive learning; cooperation with modern professionals-practitioners; network resources and blogs.

A list of tasks for the independent work of students with recommended innovative technologies is presented, which will significantly optimize performance and provide a practical focus for this type of work.

The analysis of the experience of the integration of innovative technologies in the teaching of the educational component "Foundations of Pedagogy" for bachelors of the EP "Primary Education" certifies that this process reflects modern requirements for the educational process and contributes to the high-quality professional training of students for the challenges of the modern world in the following aspects: attractiveness for students; increasing the effectiveness of education; preparation for the digital economy; stimulation of creative thinking; competitiveness in the labor market.

Key words: innovative technologies, professional training, primary education, bachelor of primary education, first (bachelor) level of higher education.

УДК 378.013(09):[373.3.013:378.22]
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/71.1.27>

Єсьман І.В.,
кан. пед. наук, доцент,
доцент кафедри початкової
і професійної освіти
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми у загальному вигляді. У «Концепції розвитку педагогічної освіти» наголошується, що «на шляху розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань якісна освіта є одним з головних чинників успіху, а педагогічний працівник є одночасно і об'єктом, і провідником позитивних змін» [2].

З огляду на зазначене, враховуючи сучасні вимоги до підготовки кваліфікованих фахівців у галузі освіти та швидкі зміни в освітньому середовищі, інтеграція інноваційних методик та технологій у процес навчання виявляється складною та вимагає додаткового вивчення та дослідження.

Досвід інтеграції інноваційних технологій у викладанні освітньої компоненти «Основи педагогіки» для здобувачів другого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Початкова освіта», узагальнений та проаналізований у нашому дослідженні, дає можливість накреслити шляхи ефективного впровадження освітніх інновацій у процес викладання дисциплін педагогічного циклу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У «Стандарті вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність – 013 Початкова освіта» однією з фахових компетентностей визначено «здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційнокомунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності» [3], що засвідчує важливість використання сучасних методів навчання та передбачає розвиток відповідних навичок, необхідних для майбутніх вчителів початкових класів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але водночас зазначимо, що інтеграція інноваційних технологій у викладанні освітньої компоненти «Основи педагогіки» для бакалаврів ОП «Початкова освіта» має низку аспектів, які потребують подальшого дослідження та вирішення: невідповідність між сучасними технологіями та традиційними методами викладання (потреба в розробці нових методичних підходів, які б ефективно поєднували інноваційні технології з традиційними педагогічними методами; визначення оптимальних шляхів інтеграції новітніх технологій у навчальні плани, щоб забезпечити їхню сумісність із програмними вимогами); недостатнє технічне забезпечення (відсутність належного технічного обладнання та програмного забезпечення в багатьох закладах освіти, що обмежує можливості впровадження інноваційних технологій; потреба в створенні та забезпеченні умов для доступу до необхідних технологічних ресурсів); підготовка викладачів до використання інноваційних технологій (недостатня підготовка викладачів до роботи з новітніми технологіями та потреба у систематичному підвищенні їхньої кваліфікації; розробка програм професійного розвитку, які б охоплювали навчання використанню сучасних технологічних засобів у педагогічній діяльності); розробка адаптивних освітніх технологій (потреба в адаптації наявних освітніх технологій до потреб різних груп здобувачів, враховуючи їхні індивідуальні особливості та рівень підготовки; створення персоналізованих навчальних маршрутів, що дозволять здобувачам ефективно засвоювати матеріал за допомогою інноваційних технологій.

Вирішення цих проблемних аспектів є важливим для забезпечення ефективною інтеграції інноваційних технологій у викладання дисциплін

педагогічного циклу, що сприятиме покращенню якості освіти і підготовки майбутніх фахівців.

Метою статті є аналіз та узагальнення досвіду інтеграції інноваційних технологій у викладанні освітньої компоненти «Основи педагогіки» для бакалаврів ОП «Початкова освіта».

Виклад основного матеріалу. Нормативна навчальна дисципліна «Основи педагогіки» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти передбачає ознайомлення здобувачів з основними теоретичними поняттями, закономірностями та принципами навчання і виховання; націлена на практичне оволодіння методами та технологіями навчання.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Основи педагогіки» – формування у здобувачів знань про процеси навчання і виховання особистості, закономірності, принципи процесу виховання, опанування знаннями про форми, методи, засоби виховання, оволодіння навичками аналізу виховних і проблемних педагогічних ситуацій у сім'ї, колективі, розвиток практичних умінь, що забезпечують творчість та ініціативу в різних видах діяльності; виховання професійно значущих якостей педагога.

У процесі опанування навчальної дисципліни вирішуються такі основні завдання:

1. Розкрити сутність основних теоретичних понять, закономірностей та принципів навчання і виховання.
2. Забезпечити практичне оволодіння методами та технологіями навчання.
3. Розкрити теоретичні підходи до формування якостей особистості.
4. Забезпечити оволодіння майбутніми учителями початкової школи основними категоріями цілеспрямованого виховного впливу на формування особистості молодшого школяра, методикою організації учнівського колективу, основними методами, формами, засобами виховання у сучасній школі, особливостями виховання учнів початкових класів через зміст навчальних предметів;
5. Забезпечити оволодіння майбутніми учителями початкової школи знаннями щодо формування наукової світоглядної і громадянської позиції школярів, їх суспільної активності, формами активного залучення до виховного процесу сім'ї, громадськості, опанування студентів новими технологіями виховання;
6. Забезпечити формування умінь і навичок виховання ціннісних ставлень молодших школярів в умовах сучасної освітньої парадигми у контексті Концепції «Нова українська школа».

Навчальна дисципліна передбачає опанування двох змістових модулів. Модуль 1 «Педагогіка – наука про виховання» передбачає вивчення таких тем:

«Педагогіка, її предмет та основні категорії»; «Методи науково-педагогічного дослідження», «Проблема мети виховання в педагогіці».

Модуль 2. «Формування та розвиток особистості школяра» передбачає опанування теми: «Особистість як предмет виховання».

У «Концепції розвитку педагогічної освіти» зазначено, що «сучасний стан розвитку цивілізації характеризується прискореним прогресом технологій, зростанням транскордонної міграції, різновекторними демографічними тенденціями, докорінними змінами у структурі ринку праці» [2].

З огляду на зазначене актуальність використання інноваційних технологій у викладанні НД «Основи педагогіки» виходить за межі повсякденної сучасності – вона стає необхідністю у світі, який швидко змінюється та переходить до цифрової епохи.

З метою підвищення ефективності та якості викладання НД «Основи педагогіки» використовуються різноманітні інноваційні технології, зокрема:

- використання віртуальної реальності (VR): здобувачі освіти отримують можливість відвідати віртуальні класи, де вони можуть спостерігати за педагогічними ситуаціями, взаємодіяти з учнями та вирішувати різноманітні педагогічні ситуації та виклики;

- інтерактивні онлайн-платформи (Moodle, Mentimeter): використання спеціалізованих платформ, де здобувачі можуть обговорювати матеріал, ділитися враженнями, вирішувати завдання та взаємодіяти з викладачами в режимі реального часу;

- мультимедійні презентації та відеоуроки (Microsoft PowerPoint, Canva): створення цікавих та інформативних презентацій з використанням відео, аудіо, графіки та анімації для ілюстрації ключових педагогічних концепцій та методик;

- групові вправи та проєкти: створення групових завдань, які сприяють співпраці, комунікації та творчому мисленню здобувачів, зокрема це розробка педагогічних проєктів або створення відеоуроків;

- адаптивне навчання: використання систем штучного інтелекту (ChatGPT) для індивідуалізації освітнього процесу, адаптації до потреб та рівня знань кожного здобувача;

- співпраця з практикуючими педагогами: запрошення сучасних професіоналів-практиків, які можуть поділитися своїм досвідом та надати інсайти з практики педагогічної роботи;

- мережеві ресурси та блоги: створення мережевих груп або блогів (освітній сайт-блог викладача Ірини Єсьман «Педагогіка. YESresurs») [1, с. 33–34], де здобувачі можуть обговорювати педагогічні теми, ділитися своїми враженнями, досвідом та знаннями.

Таким чином, необхідно особливо підкреслити, що використання зазначених інноваційних підходів допоможе зробити викладання курсу «Основи педагогіки» більш захопливим, привабливим та результативним для здобувачів освіти.

Акцентуємо увагу на тому, що, оскільки за робочою програмою НД «Основи педагогіки» передбачено виконання завдань для самостійної роботи здобувачів, то саме використання інноваційних технологій значно полегшує виконання та надає практичної спрямованості такому виду роботи, зокрема:

1. Розробка анкети для учнів початкових класів.

Інноваційні технології, такі як онлайн-платформи або мобільні додатки (Google Forms, SurveyMonkey, Survio, Typeform, Jotform, SoGoSurvey, SurveySparrow, ProProfs Survey Maker), допомагають здобувачам освіти створити інтерактивну анкету для учнів. Зокрема, використання спеціальних програм для опитування або створення віртуальних анкет, які діти можуть заповнити на своїх комп'ютерах або планшетах, зробить процес знайомства більш захоплюючим та ефективним.

2. Підготовка доповіді з презентацією на тему «Виникнення педагогіки як науки».

Використання інтерактивних презентаційних програм (Prezi, Canva, Crello, Keynote, Piktochart, Slides, Seidat, Office Sway, Haiku Deck, Google презентації) або відеоматеріалів допомагає здобувачам зробити доповідь цікавішою та більш зрозумілою для аудиторії. Зокрема, у презентаційні матеріали для доповіді рекомендовано включати відеоролики з історії розвитку педагогічної науки або використовувати анімації для пояснення ключових концепцій.

3. Аналіз думок відомих педагогів про роль вчителя у суспільному розвитку.

Інноваційні технології, дозволяють легко зібрати та систематизувати інформацію з різних джерел, включаючи тексти та відеоінтерв'ю з відомими педагогами. Рекомендовано використовувати спеціалізовані сервіси онлайн-бібліотек (Чтиво, Ізборник, Aelib, exlibris, Diasporiana diasporiana, електронна бібліотека «Культура України», Електронна бібліотека «Україніка», цифрова бібліотека історико-культурної спадщини, електронна бібліотека Інституту історії НАН України, Java Libre, електронна бібліотека «Знайди Книгу», Chtivo.org.ua, Libraria) або бази даних для пошуку та аналізування відомостей (MySQL, Oracle Database, PostgreSQL, Microsoft SQL Server та MongoDB) про думки відомих та авторитетних постатей в історії педагогіки.

4. Творча робота на тему «Учитель у моєму житті» або «Мій ідеал учителя».

Використання онлайн-блогів (освітній сайт-блог викладача Ірини Єсьман «Педагогіка. YESresurs») [1, с. 33–34] або форумів (Форум. ОСВІТА.UA) може стати ефективним способом для здобувачів висловити свої думки та поділитися враженнями з іншими. Також рекомендовано заохотити

здобувачів створити мультимедійні презентації або відео, де вони розкажуть про свої думки та враження щодо ролі вчителя у їхньому житті.

Отже, використання інноваційних технологій сприятиме підвищенню ефективності виконання здобувачами завдань для самостійної роботи, та зробить їх більш захоплюючими та інтерактивними.

Таким чином, використання інноваційних технологій у викладанні НД «Основи педагогіки» відображає сучасні вимоги до освітнього процесу та сприяє якісній професійній підготовці здобувачів до викликів сучасного світу взагалі та ринку праці зокрема, саме у таких аспектах:

– привабливість для здобувачів: сучасні здобувачі виросли в цифровому світі та очікують від освітнього процесу інноваційних технологій, які вони використовують щодня у своєму житті;

– підвищення ефективності навчання: використання інноваційних технологій дозволяє зробити навчання більш ефективним і ефективним, сприяючи кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню мотивації до навчання;

– підготовка до цифрової економіки: відповідно до розвитку технологій, важливо, щоб здобувачі мали досвід використання сучасних інструментів, які стануть для них корисними в майбутньому, коли вони працюватимуть у сфері освіти або в інших галузях;

– стимулювання творчого мислення: інноваційні технології в навчанні дозволяють здобувачам демонструвати творчість та розвивати критичне мислення, що є важливими компетентностями для сучасного світу;

– конкурентність у ринку праці: випускники, які мають досвід роботи з інноваційними технологіями у викладанні, можуть бути більш привабливими для потенційних роботодавців на сучасному цифровому ринку праці.

Таким чином, подальший розвиток у цих напрямках сприятиме покращенню якості підготовки майбутніх вчителів, їхньої готовності до використання сучасних технологій у професійній діяльності та підвищенню загального рівня освіти в Україні взагалі.

У найближчій перспективі планується вивчення міжнародного досвіду у впровадженні інноваційних технологій у педагогічну освіту та адаптація найкращих практик до українських реалій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. І. Єсьман, В. Ушмарова, Т. Довженко. Освітня програма «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти контексті критеріїв оцінювання якості: сильні сторони та позитивні практики. Навчально-методичний посібник. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 66. с.

2. Концепція розвитку педагогічної освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 25.05.2024).

3. Стандарти вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність – 013 Початкова освіта URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 25.05.2024).